

Лекція 6;
4 модуль

Різноманітність форм організації процесу навчання в природничій галузі

Сів шпак на шпаківню,
Заспівав шпак півню:

- Так як ти, не вмію я ,
Ти не вмієш так, як я

У цій лекції ми проаналізуємо:

Визначення уроку, типи уроків :

Предметний, Урок-екскурсія, Комбінований

Урок-форма організації навчання в практиці початкової школи. Вимоги до сучасного уроку «ЯДС».

Методика аналіз уроку з природознавства.

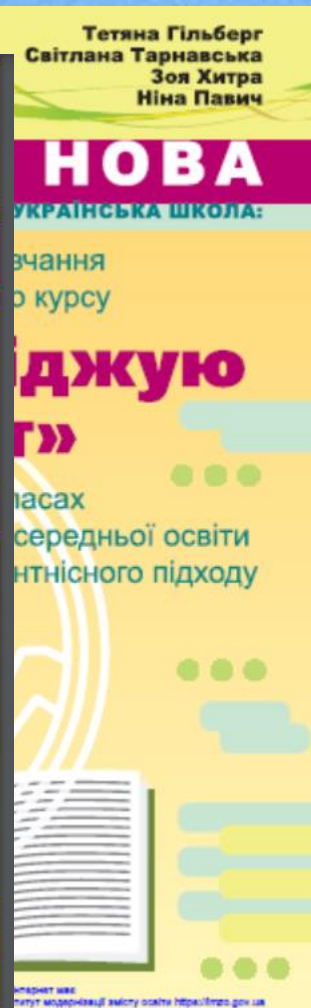
Значення та класифікація уроків-еккурсій.

Характеристика макроструктури уроків екскурсій з природознавства різних типів.

Вимоги до уроків екскурсій з природознавства різних типів.

Методика проведення поточного уроку-екскурсії.

Вступний та узагальнюючий уроки-екскурсії.

Рекомендована література:

- Методика навчання інтегрованого курсу "Я досліджую світ" у 1-2 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу. Навчально-методичний посібник автор Гільберг Т.Г. (1-2 клас, підрозділ 3.1. ст.132-143)
- Тарасенко Г. Уроки милування природою / Г.Тарасенко //Методика ознайомлення дітей з природою // укладач Н.М.Горопаха/ Київ –Видавничій Дім „Слово”, 2012.- С.418
- Култаєва О.В. Природознавство.2 клас. Цикл сезонних екскурсій «Барви природи»: інноваційний підхід до проведення екскурсій у початковій школі / О.В.Култаєва. – Х.: Гімназія, 2013. – 64с.

Пригадаємо:

- Форма навчання (як дидактична категорія) — зовнішня сторона організації навчального процесу.
- Форма організації навчання — конструкція окремої ланки процесу навчання, певний вид занять (урок, факультативне заняття, гурток, тощо).
- Традиційне навчання — це насамперед класно-урочна організація навчання, що сформувалася у XVII столітті на принципах дидактики, сформульованих Я. А. Коменським.

Урок – форма організації навчального процесу, під час якої педагог протягом точно встановленого часу організовує пізнавальну та іншу діяльність постійної групи учнів (класу) з урахуванням особливостей кожного з них, використовуючи види, засоби і методи роботи, які створюють сприятливі умови для того, щоб усі учні оволодівали основами предмета, який вивчається, безпосередньо в процесі навчання, а також для виховання і розвитку пізнавальних і творчих здібностей, духовних сил учнів.

постійна
група учнів
за складом,
віком

точно встановлений час

Пізнавальна діяльність

Спільна навчальна мета

Класно-урочна система навчання

Характерні особливості

учні приблизно одного віку та рівня навчальної підготовки об'єднані практично на весь період навчання у групу постійного складу — клас

клас навчається за єдиним навчальним планом та єдиними навчальними програмами

урок з конкретного навчального предмета, що вбудований у розклад занять, є основною формою організації навчального процесу

тривалість уроку регламентується уставом загальноосвітнього закладу з урахуванням гігієнічних норм

роботою учнів у класі керує вчитель

Структура уроку

- сукупність елементів уроку, що забезпечують його цілісність і збереження основних характеристик при різних варіантах поєднання. До таких елементів належать: організація початку уроку, постановка мети і завдань уроку, пояснення, закріплення, повторення, домашнє завдання, підбиття підсумків уроку. Тип уроку визначається наявністю і послідовністю його структурних елементів.

Планування уроку <https://vsimprptx.com/>

Конструювання взаємодії вчителя та учнів у процесі реального навчального часу.

Основою планування є мета, завдання, принципи, методи і зміст навчально-виховної діяльності вчителя і навчально-пізнавальної діяльності учня.

Планування уроку здійснюється у вигляді конспекту уроку.

План-конспект: тема, завдання уроку, етапи уроку, завдання для учнів.

Спрощена схема послідовності комбінованого уроку з природознавства

1. Актуалізація опорних знань,
способів дій, чуттєвого досвіду

2. Формування нових знань
і способів дій

3. Застосування, закріплення
знань і способів дій

Конспект уроку

I. Конспект – таблиця

- етапи уроку
- хід уроку
- мета кожного етапу (вправи) уроку
- форма роботи на уроці
- Час

III. Конспект уроку

- етапи уроку
- хід уроку
- відповіді дітей

II. Конспект – таблиця

- етапи уроку
- хід уроку
- форма роботи на уроці
- час

IV. Конспект – таблиця

- етапи уроку
- хід уроку

Конспект- таблиця(етапи уроку, хід уроку, мета кожного етапу, форми роботи, час)

ТРАДИЦІЙНА

- 1 Організаційний момент.
- 2 Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду.
- 3 Оголошення теми та завдань уроку.
- 4 Мотивація навчальної діяльності учнів.
- 5 Вивчення нового матеріалу.
- 6 Закріплення вивченого матеріалу.
- 7 Підбиття підсумків уроку. Рефлексія.
- 8 Домашнє завдання.

ВАРІАНТ 1

- 1 Організаційний момент.
- 2 Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду.
- 3 Мотивація навчальної діяльності учнів.
- 4 Оголошення теми та завдань уроку.
- 5 Вивчення нового матеріалу.
- 6 Закріплення вивченого матеріалу.
- 7 Підбиття підсумків уроку. Рефлексія.
- 8 Домашнє завдання.

ВАРІАНТ 2

- 1 Організаційний момент.
- 2 Оголошення теми та завдань уроку.
- 3 Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду.
- 4 Мотивація навчальної діяльності учнів.
- 5 Вивчення нового матеріалу.
- 6 Закріплення вивченого матеріалу.
- 7 Підбиття підсумків уроку. Рефлексія.
- 8 Домашнє завдання.

ВАРІАНТ 3

- 1 Організаційний момент.
- 2 Оголошення теми та завдань уроку.
- 3 Мотивація навчальної діяльності учнів.
- 4 Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду.
- 5 Вивчення нового матеріалу.
- 6 Закріплення вивченого матеріалу.
- 7 Підбиття підсумків уроку. Рефлексія.

ВАРІАНТ 4

- 1 Організаційний момент.
- 2 Мотивація навчальної діяльності учнів.
- 3 Оголошення теми та завдань уроку.
- 4 Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду.
- 5 Вивчення нового матеріалу.
- 6 Закріплення вивченого матеріалу.
- 7 Підбиття підсумків уроку. Рефлексія.
- 8 Домашнє завдання.

Конспект уроку

Зустріч 45. Як дикі тварини стали свійськими?

Мета: ознайомити учнів з історією одомашнення тварин; розширити знання учнів про свійських тварин та їх значення для людини; розвивати спостережливість, логічне мислення; виховувати дбайливе ставлення до тварин і до довкілля.

Хід уроку

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань

1. Фронтальне опитування

- Як звірі готуються до виведення потомства?
- Які навички передають дорослі звірі своїм малятам?
- Доведіть, що піклування про потомство є важливим періодом у житті звірів.

2. Складання ланцюгів живлення

Сокіл, ягода, гусениця, горобець.

Кішка, капуста, гусениця, синичка.

3. Гра «Пастухи і мисливці»

Учні 1-го варіанта — «пастухи», 2-го варіанта — «мисливці». Учитель називає тварин. Якщо тварина свійська, то в долоні плещуть «пастухи», а дика — «мисливці».

III. Повідомлення теми і мети уроку

— Сьогодні на уроці ви дізнаєтеся ще більше про свійських тварин.

IV. Вивчення нового матеріалу

АНАЛІЗ УРОКУ

ВИДИ АНАЛІЗУ

СХЕМА АНАЛІЗУ УРОКУ В 2 КЛАСІ

1. Дата.
2. Школа і клас.
3. Прізвище та ім'я і по батькові вчителя.
4. Тема уроку, розділ програми.
5. Тип уроку. Обґрунтування правильності його вибору.
6. Триєдина мета уроку.
7. Відповідність мети темі уроку та її реалізація за такими параметрами:
 - а) *навчальна мета* (науковість, доступність, вікова відповідність, дослідницько-практичне спрямування, компетентнісний підхід);
 - б) *виховна мета* (форми виховної роботи, відповідність виховної мети темі уроку, морально-етичний, патріотичний, екологічний, природоохоронний, естетичний, особистісний і соціальний аспекти виховної роботи);
 - в) *розвивальна мета* (розвиток самостійного логічного, дослідницького й творчого мислення, здатності до аналізу й узагальнення, пізнавального інтересу, спостережливості, пам'яті, уяви, мовлення, уміння висловлювати судження, виділяти істотні ознаки, порівнювати, встановлювати причинно-наслідкові й функціональні зв'язки, а також розвиток природоохоронних навичок й умінь застосовувати правила поведінки серед природи).
8. Аналіз доцільності застосування методів і прийомів навчання. Їх ефективність, відповідність темі й меті уроку, різноманітність і їх чергування на уроці.
9. Методичне забезпечення уроку:
 - а) наявність підручників, «Зошитів друга природи», «Альбомів друга природи», таблиць із природознавства для 2 класу, індивідуальних карток та інших роздаткових матеріалів;
 - б) дотримання методики роботи за підручником та іншими навчально-методичними посібниками.

10. Обладнання уроку різними видами наочності:
 - а) види наочності та їх відповідність темі уроку;
 - б) дотримання вимог до демонстрації наочності;
 - в) робота з роздатковим матеріалом.
11. Оформлення дошки (естетичність, науковість, доцільність).
12. Чіткість виділення всіх структурних етапів уроку та їх поетапний аналіз.
13. Зняття психологічного й фізичного навантаження (вчасність і форма проведення фізкультхвилинки).
14. Застосування новітніх педагогічних технологій на уроці та їх доцільність (моделювання, навчальний диспут, проектна діяльність, дидактичні ігри, використання комп'ютерних програм тощо).
15. Динаміка розвитку пізнавального й дослідницького інтересу на різних етапах уроку.
16. Проведення спостережень за природою, ведення календаря природи і погоди в «Зошиті друга природи».
17. Аналіз мовлення вчителя (виразне, чітке, логічне, емоційне, сухе, лаконічне, образне, надто голосне, тихе, монотонне).
18. Здійснення міжпредметних зв'язків на уроці.
19. Ефективність словникової роботи на уроці.
20. Оцінка інтелектуального, освітнього рівня класу на його вихованості, дисциплінованості й організованості як результату щоденної роботи вчителя.
21. Загальна оцінка рівня ефективності даного уроку.
22. Можливі побажання.

САМОАНАЛІЗ УРОКУ

- 1. Психологічна характеристика класу.
- 2. Місце уроку в темі.
- 3. Мета, оцінка успішності щодо досягнення мети уроку.
- 4. Логічність зв'язків між етапами уроку, результативність.
- 5. Доцільність добору методів та прийомів.
- 6. Раціональність розподілу часу.
- 7. Організація контролю, корекція знань, умінь і навичок.
- 8. Атмосфера на уроці.
- 9. Співвідношення реального результату уроку.
- 10. Якість роботи вчителя.

Особливості екскурсій в початковій школі

екскурсія як метод і екскурсія як організаційна форма навчання.

Слово „екскурсія“ (з лат. *excurreo* – вибігаю) вказує не на метод навчання, а лише на те, що навчальне заняття повинне проводитися не в класі, не в школі, а в природі, у музеї, на виставці і т. п.

Основним методом пізнання на уроці-екскурсії є спостереження за об'єктами і явищами природи та очевидними взаємозв'язками і залежностями між ними.

- Домінуючий спосіб пізнавальної діяльності дітей під час екскурсії — безпосереднє сприймання об'єктів природи, навколишнього світу, їх взаємозв'язків.

Навчальна екскурсія

- – це форма організації освітнього процесу, що дає змогу організувати спостереження й вивчення різних явищ, предметів, процесів у природних умовах, на виробництві, в закладах культури, тощо.

Класифікація уроків-екскурсій здійснюється за двома ознаками: обсягом власне предметного змісту теми екскурсії (однотемна, багатотемна) та його місцем у структурі вивчення розділу або курсу (вступна, поточна, підсумкова). Фенологічна екскурсія

Однотемна, багатотемна

вступна

поточна

підсумкова

Освітньою метою поточного уроку-екскурсії

- є формування в учнів уявлень чи понять про об'єкти і явища природи, їх взаємозв'язки і залежності, які передбачені змістом теми, а також засвоєння школярами тих власне предметних, розумових умінь та умінь раціональної навчальної діяльності, які об'єктивно можна і необхідно сформулювати у конкретній темі.

Фенологічна екскурсія

- - встановлення ознак сезону (висота сонцестояння, тривалість світлового дня, температура повітря, особливості хмарності й опадів, стану рослинності)
- В організації фенологічних спостережень особливу увагу маємо звертати на узагальнення їх результатів. Така робота проводиться в кінці кожного місяця і сезону на основі одержаних результатів за кожен місяць сезону.

Сонячний годинник - Севастополь
wikimapia.org

Годинники на сонячних батареях: н...
ua.watch4you.com.ua

Які годинники були в давнину - Блог...
best-time.biz

Сонячний годинник — Вікіпедія
uk.wikipedia.org

Сонячні годинники своїми руками для д...
vona.pp.ua

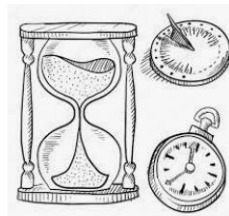
Сонячні годинники Vector Ar...
ua.depositphotos.com

▷ Декор гіпсовий Живий камінь С...
epicentrk.ua

Сонячні годинники Vector Art Sto...
ua.depositphotos.com

Сонячні годинники Vector Art ...
ua.depositphotos.com

Сонячний годинник мод...
flagma.ua

Сонячний годинник: картинки, стокові С...
ua.depositphotos.com

Ігри з сонцем або чим зай...
mini-rivne.com

ОЗНАКИ ЛІТА - ПРИРО...
subject.com.ua

Дайте відповідь на питання:

- Чому листок з клена плавно опускається на землю, а лист з осики летить стрімко?
- Чому після морозу листя падає, наче зрізане?
- Чому восени літає багато павутиння? і т. д.

Чим відрізняються листок тополі, і липи? листки тополі, липи за розміром однакові, у липи листок вирізаний біля черешка, а у листка тополі цього вирізу майже немає; у листя берези по краях зубчики, а у липи і тополі край листків рівні; березовий листок тонкий, а тополевий щільний.

Дерева, як і люди, дуже схожі одне на одного,
але кожне з них є своєрідним, так само як
і будь-хто з нас. Будь-який живий організм,
виникнувши одного разу, не може з'явитися
на світ знову. Ось чому важливо берегти
всяке життя — адже воно неповторне!

сонця. Однак навіщо ми рушаємо на екскурсію до Дерева. Познайомившись з ним ближче, ти пізнаєш багато нового й цікавого. Нехай це Дерево стане твоїм другом. У різні пори року Дерево зустрінатиме тебе в новому вбранні.

Завдання 1. Прочитай текст. Про які капелюхи йдеться в ньому? Чому вони різного кольору?

У клена є чотири чарівних капелюхи. Перший — ніжно-зелений, ажурний і майже невидимий, як серпанок. Другий — темно-зелений, щільний. Вдягне клен цей капелюх — і ніби розкинув гостинне шатро. А під ним щебечуть задоволені «гості». Третій капелюх — найяскравіший. Немов кольорові долоньки аплодують останньому теплу. А четвертий — срібно-білий і пухнастий. Згадайся, із чого він.

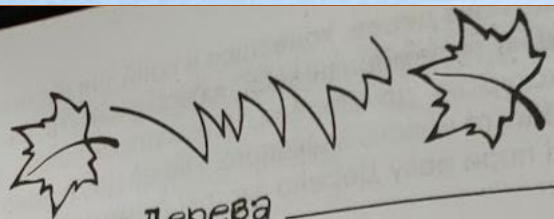
Завдання 2. Якого кольору «капелюх» зараз на твоєму Дереві?

Листя — це мовби обличчя дерева. У різних видів дерев листя дуже відрізняється за розміром, формою, забарвленням. Восени забарвлення листя найбільш різноманітне.

Завдання 3. Роздивись листя твого Дерева. Як багато відтінків можна побачити навіть на одному листку! Назви їх.

Завдання 4. Збери осінній букет з опалого листя. Один лист прикріпи на с. 26 («Знайомство з Деревом»).

Завдання 5. Роздивись плоди твого Дерева. Запам'ятай, який вигляд вони мають. За їхнім виглядом ти зможеш узимку вирізнити своє Дерево серед інших. Прикріпи плід твого Дерева на с. 26 («Знайомство з Деревом»).

Зна

Назва Дерева _____

Ім'я Дерева _____

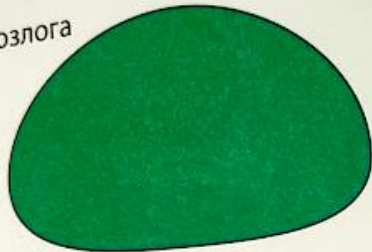
Лист твого Дерева

Експерсія «Золото осені» Форми крони

Аплікація до завдання на с. 30
«Як розпізнати дерево здалека?»

Розлога

Яйцеподібна

Округла

Повисла

К

Яке дерево
ЛИСТ
УТРАТИЛО?

Б

Д

Л

К

Г

Дискусії з колегами на перерві

- Яка роль учителя у сучасній школі? Що слід змінити?

- Чи може вчитель, який не почувається вільно, надати свободу учням? Як діє вільний учитель?

- Чим відрізняється учитель-традиціоналіст від учителя, який навчає думати учнів самостійно?

ІСТОРІЇ ДЛЯ РОЗДУМІВ

Богдан удома прочитав художній твір. Твір йому сподобався, спонукав до багатьох емоцій, а також змусив замислитися над дуже серйозними речами. Хлопець прийшов до школи з бажанням знайти однодумців, які також отримали задоволення від прочитаного. Йому дуже важливо розповісти, як він хвилювався і страждав разом із головним героєм, як він радів його успіхам. Є бажання ділитися, сперечатися, висловлюватися. Учитель ставить запитання за змістом твору. Учні підводять руки і чекають, кого викличуть.

Але що це?..

Розмовляти не можна. Учитель робить зауваження.

Відповідати слід тільки на питання — «ані кроку в бік». Інакше отримаєш погану оцінку.

Запропонувати провести невелику дискусію? Однак за вчительським конспектом уроку це не передбачено. І хто ти такий, щоб впливати на урок? Закінчи школу, провчись на філфаку і тоді приходь дискутувати!

Питання для роздумів

- Уявіть, що картини всіх художників схожі між собою. Ваші думки щодо цього?
- Що би ви сказали сучаснику Вінсента Ван Гога, який не вважає його роботи цінним мистецтвом?
- Як би ви відреагували на слова музичного критика початку XIX століття, що симфонії Бетховена не зовсім правильні?

З чого розпочати розроблення уроку? З творчого замислу! На щастя, багато інструкцій та рекомендацій залишилися у минулому. Але дуже легко з творця уроку стати урокодавцем та «ремісником». Що ви скажете про художника, який тільки копіює роботи інших? Що скажете про вчителя, який проводить уроки, як решта?
